

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An religiosi possint defendere suum honorem, occidendo invasorem?
Ex quo aliae difficultates deducuntur pro firmanda doctrina dictae
quaestionis, sed jam omnes appositae sunt in hoc ipsomet tractatu ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

quod hoc
ex ref. 8.
lege doctri
nam § He
autem cur
fin post me
dium, vers.
Imo ab ean
dem.

uaforem tueatur; cum prohibitum fit Religiofis, & Clericis, arma tractare, *can. de his Clericis distincti. 50.* & *alibi*, ac proinde ipsorum honor, etiam apud mundanos, non consistat in valore, & dexteritate, armis se contra hostem tuendi, sed potius in cultu Religionis reliquarumque Christianarum virtutum exercitio: negari tamen potest, quin saltem honorem, famamque illam, que ex virtute & sapientia nascitur, quique verus honos est, iuste defendere Clerici ac Religiosi valeant, ac sapius debeant: cum hic sit proprius professionis ipsorum, quem si amittant, maximum bonum ac decus amittunt. Nam per hunc redduntur summopere estimabiles, & conspicui secularibus, quos sua virtute & sapientia dirigere, ac iuuare possunt; quo sublato, nec illos dirigere, nec iuuare poterunt. Ergo saltem hunc honorem poterunt Clerici, ac Religiosi cum moderamine inculpatæ tutela, etiam cum morte inuaforis defendere: qui interdum lege saltem charitatis videntur ad illum defendendum teneri, si ex violatione propriæ famæ integra Religio infametur. Vnde licebit Clerico, vel Religioso calumniatore graua crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non suppetat, vti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, ea vel ipsi Religioso, vel eius Religioni publicè, ac coram grauissimis viris impingere, nisi occidatur. Nam si in tali casu licitum est Religioso, ne ipse occidatur, inuaforem prius occidere, si fuga non possit, quia nimirum ante se hostem habet, mortem euadere licitum quoque eidem erit, ad vitandam grauissimam sui, suæque Religionis infamiam, si alius modus non suppetat, calumniatorem occidere. Nam quo iure licitum est seculari, in tali casu calumniatorem occidere, eodem iure licitum videtur Clerico, ac Religioso, cum in hoc Religiosus, & secularis sint omnino pares; cum non minus ius in talem honorem habeat Clericus, & Religiosus, quam secularis in suum; imò maius, quanto maior est professio, sapientia, & virtus, ex qua hic honor Clerico, & Religioso progignitur, quam sit valor, & dexteritas armorum ex qua honor seculari nascitur. Adde, quod vt *seq. sect.* probabitur, licitum est Clericis, ac Religiosis in tutelam suarum facultatum, furem occidere, si alius modus eas defendendi non superstit: ergo multò magis id licitum videtur in tutelam famæ & honoris ex virtute & sapientia consergentis. Verum quoniam hæc apud alios scripta non legimus, nolimus ita à nobis sint dicta, vt communi sententiæ aduersentur, sed solum disputandi gratia proposita maturo iudicio relicto penes prudentem lectorem. Huc vsque Amicus.

1. Sed vt verum fatear, quomodo potest admitti Religiosum posse cum morte alterius defendere non solum honorem, & famam quæ ex virtute nascitur, sed etiam quæ ex sapientia? & tamen hoc vltimum etiam Amicus admittit; non est igitur talis opinio admittenda.

RESOL. XIV.

- An Religiosi possint defendere suum honorem occidendo inuaforem?
- Ex quo alia difficultates deducuntur, pro firmanda doctrina dictæ questionis, sed iam omnes apposta sunt in hoc ipso tractatu in suis specialibus, & laris Resolutionibus. Ex p. 11. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 20.

sup. hoc
h. c. doctrina
P. amici in
Responseri
a, & vide
verficius au
nor.

§. 1. Hanc questionem, dubitatione tamen agitata, pro affirmatiua sententiâ Pater Amicus; Ego autem ea, quæ decebat modestia, agendo cum viro sapientissimo, illam olim septobau, nunc verò Carumel illam acriter defendit in *Theol. fundam. & fundam. 55. §. 4. num. 1141.* quarit vtrum digna sit aliqua censu-

ra, atque possit merito prohiberi ne imprimatur doctrina Petri Nauaræ *lib. 2. de reſtit. cap. 3. à numer. 37.* & Sayri *l. 6. de censuris cap. 7. nu. 23.* sub illis terminis, sub quibus traditur à Francisco Amico *tom. 5. diſp. 36. num. 118.*

Et respondit negatiuè, & postea n. 1145. nominatim contra me inuehitur.

2. Sed ego non recedo à sententiâ quam docui, & quam nouissime approbauit sacra congregatio indicis, in qua Eminentissimi Cardinales post multa discussa, & audita, sententiâ supradictam Patris Amici à suo opere deleri censuerunt, & eius tomum quantum inter libros prohibitos apposuerunt, vnde etiam contra talem sententiâ acriter insurgit doctus, & pius pater Magister Lezana in suis eruditissimis consultationibus *consul. 30.* per totam, post adductas multas rationes n. 16. sic ait, dictum huius Authoris omnino videtur reprobandum, quatenus asserit licere Clerico, vel Religioso occidere calumniatorem graua crimina de se, vel sua Religione minantem spargere. Et multò magis damna dicit tunc non videre suppetere alium modum defendendi honorem, quando calumniator est paratus infamare publicè, ac coram grauissimis vicis religiosum vel religionem.

3. Primò quidem propter dicta, quæ in hoc puncto efficacius probant, cum multo minus sit minor, quam inuadere. Secundò, quia non licet occidere minantem mortem, vt bene Malderus in *2. 2. traſt. 1. cap. 1. sub. 7.* Diana *supra ref. 10.* ergo multo minus licet occidere minantem infamare. Tertiò, quia adhuc de communibus fidelibus loquendo, probabilissima sententiâ est, & in praxi sequenda, non licere occidere eum, qui paratus est falsum testimonium contra aliquem dicere, aut eum falsò apud iudicem acensare, etiam si alio modo obtinere id non possit. Provt tenent Sotus, Cord. Salon, Turrianus, Syluest. Valquez, Lessius, Rodriguez, Cominch, quos referunt Cardinal. Lugo *de iust. & iur. tom. 1. diſputat. 10. sect. 7.* Diana *3. part. traſt. 5. resolut. 97. §. 1. part. traſt. 4. resolut. 7. & part. 8. traſt. 7. resolut. 22.* multò magis ergo minus licet occidere Ecclesiasticis, qui manuetudinem Christi imitari debent, propter minas solum infamiam inferenda, aliquem occidere. Quarto, quia ex communibus DD. tunc solum licet occidere aggressorem in sui defensionem, quando id fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, & tunc obleratur hoc moderamen, quoniam spectatis circumstantiis loci, temporis, & personarum, nullum aliud medium superest ad euitandum illud damnum, quod iniustus aggressor infingere vult, nisi illum occidere; tunc enim iura id permittunt *l. vi. ff. de iust. & iur. l. vi. ff. l. 3. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. c. signif. 2. §. ult. de homicid. c. si verò primo, de sent. excomm. vbi Alexander Papa dicit vim vi repellere, omnes leges, omniaque iura permittunt: Sed in casu presentis, & de quo hic author, plures modi suppetunt ad euitandam ignominiam, & infamiam præter occisionem ipsius; ergo non potest occidi; minor patet, cum quia potest minor minas non implere, & idèd minas solum inducent iustum metum, si fiant à tyranno, vel homine pestilentiōso, Bartol. in *l. 3. ff. de quibus causis ma. vel à persona potente, & consuetæ male facere, ibidem, vel à persona potente, & consuetæ male facere, non si sit solita multa dicere, & pauca facere, nec si sit elufor, cuius minæ non sunt timendæ, Bartol. in *l. m. tum, quod metus causa.* Vnde si is, qui minatus est sit abiecti, & demissi animi, non præsumitur contra ipsum, vt est textus *l. 1. C. quis imper. malef. & ita communiter teneri dixit Inuola in *l. final. col. penult. vers. vltimo inducit ff. de hæretic. inflic. quem sequitur Antonius Blanchus in *l. final. numer. 183. ff. quaestio. & Menochius de arbit. iudic. cas. 361. numer. 39.* ac Mascardus *de probat. vol. 2. conclus. 98. numer. 9. & 10.*****

4. Tum secundo, quia potuit iste minari ex iracundia, minae autem, quibus aliquis ita feruens, & iracundia impulsus usus est, attendendae non sunt, l. 1. ubi Angel. C. si quis imper. maled. facit l. ob hac verba ff. de his, qui no. infam. traditur in l. quod calore ff. de regul. iur. in c. si quis iratus §. notandum 2. q. 3. Paris. conf. 54. m. 32. vol. 4.

5. Tum tertio, quia esto quod adimpleat promissum, nihilominus viri graues, regulariter loquendo, non praestant fidem detractoribus, maxime de personis Ecclesiasticis detractoribus, sed potius cordate, & mature animaduertunt eos sepe decipi, & decipere, inuidia & passione agi, rem exaggerare, & ex multa elephanta fingere, ac propterea timent illud Ecclesiast. 19. Qui credit cito, leuis corde est, & minorabitur, id est erit modicus mente, vt ait Arabicus, vt amens, vt vertit Syrus. Non ergo propter vanum istum timorem de contrahenda infamia apud graues viros licere poterit Religioso occidere sic minantem.

6. Praeterea quarto, quia esto quod illi credant detractori; adhuc supersunt multa media ad tollendam hanc ignominiam; afferendo videlicet dixisse falsum, constare oppositum, esse maledicum, &c. non ergo ad tollendam illam suppetit vnicum solum medium, scilicet mors calumniatoris, quae alioquin est malum irremediabile, & priuatio maioris boni, quam ignominia ipsa. Ad quod etiam quidam defuit doctrina Suarez, in tom. de fide, spe & charitate disputat. 13. de bello sect. vl. numer. 5. ubi inquit, quod calumnia, quae timetur inferenda Religioso non debet propullari tam violenta, & truculenta vi, qualis est officio suspecti calumniatoris, sed veritatis manifestatione.

7. Et haec omnia docet Lezana contra Amicum, & per consequens contra Caramuelem, qui etiam videat Paqualigum in quast. can. cent. 1. quast. 32. & in Decisionibus moral. decis. 441. in quibus locis sententiam à docto Caramuele defensam, impugnat, sed quia de tali quaestione habemus Oraculum sacrae Congregationis, non est amplius de illa dubitandum.

RESOL. XV.

An liceat priuato homini occidere gladio, veneno, proditorie, insidiis, aliove quouis modo Regem tyrannice dominantem: Ex p. 5. tit. 4. Ref. 2. 1.

§. 1. Dicunt aliqui primo, non licere priuata auctoritate occidere tyrannum, qui est legitimus dominus, & contrarium dicere est haereticum, vt probat Castro lib. 4. de Heresibus, ver. Tyrannus, & definitum est in Concilio Constantiensi sess. 15. Dicunt secundo, Tyrannus qui vi, vel fraude regnum inuasit, potest priuata auctoritate occidi, seruatis tamen duabus conditionibus. Prima est, si aliter non possit Respublica liberari à tyrannide. Secunda, si non timeantur maiora damna. Ratio est, quia talis non est verus Princeps & dominus subditorum, sed hostis. At hostem licet occidere tempore belli, ergo & Tyrannum. Consequentia patet, quia talis tyrannus gerit quasi continuum bellum cum Regno, vel Republica. Ita Henricus Stroncersdoff. de Iustitia, & iur. in 2. 2. D. Thom. 9. 64. artic. 3. q. 3. Caietanus in 2. 2. q. 64. artic. 3. Salonijs ibid. contron. 1. Sotus de Iustit. lib. 5. o. 1. artic. 3. Malderus 2. 2. D. Thom. rr. 3. c. 1. dub. 4. Lessius de Iustit. lib. 2. c. 9. dub. 4. n. 7. Molina com. 4. tract. 3. disp. 6. num. 2. & ante omnes D. Thom. in 2. sent. disp. vl. q. 2. artic. 2. in corp. & ad 3. & lib. 2. de regim. Principum, c. 6. Couarruuias in lib. 4. Decret. de matrim. part. 2. c. 3. §. 4. num. 6. & alij communiter.

Tom. VIII.

2. Sed his non obstantibus mihi placet sententia Filiucij tom. 2. tract. 18. cap. 1. numer. 14. vbi docet, quod si praedicta sententia intelligatur pro eo tempore, quo tyrannus aliquis inuaderet alienum regnum, & in ipso actu inuasionis, sic videtur opinio satis probabilis, nec vlli Principi praedictum asserens, supponi enim deberet contra eiusmodi tyrannum subditos regni quod inuaditur, iure posse bellum agere, & se defendere ab iniusta inuasionis, & cum Expeditione via soleat esse de medio tollere ducem aduersarij exercitus, si haec executioni demandetur, non apparet in quo redargui possit. Si verò etiam extendatur ad eundem tyrannum qui inuaserit regnum, & retineat qualemcumque possessionem Principatus & administrationem, sic dubia & suspecta mihi est, & nemini iure consulenda, tum quia nullus delicti à possessione debet, nisi prius audiatur, & iudicetur, tum quia euidenti patenti sceleris, quamuis accusationem & probationem non requirat, exigit tamen sententiam declaratiuam, ex glol. in c. euidentia de accus. Tum denique, quia priuato cuiusque iudicio tam grauis res minimè concedenda est, sed publicum iudicium postulat, & tanquam vltimum remedium adhibendum, cum alia non profuerint. Et haec omnia Filiucius loco citato, quae ante ipsum docuerunt Azorius tom. 2. lib. 11. c. 5. q. 10. & videtur etiam docere Syluius in 2. 2. D. Tho. 9. 64. artic. 3. concl. 2. vbi tunc ait, licitum esse occidere tyrannum, quando nullum habens ius ad Regnum illud per vim inuadit, seu occupat, loquitur igitur in ipso actu inuasionis, in quo etiam Filiucius & Azorius concedunt licere tyrannum interficere.

RESOL. XVI.

An in aliquo casu teneatur inuasus occidere aggressorem, & sub poena peccati mortalis se defendere? Ex p. 5. tract. 4. Ref. 14.

§. 1. Suprà satis visum est inuasum posse licite occidere aggressorem, nunc videndum est an aliquando teneatur. Et quidem Sotus de iust. lib. 5. q. 1. art. 8. Syluius in 2. 2. D. Tho. 9. 64. a. 7. quæritur 1. Aragon. in 2. 2. D. Tho. 9. 64. a. 7. & alij asserunt, posse contingere casum vt teneatur inuasus sub poena peccati mortalis se defendere; vt si Princeps, aut quæuis alia persona Reipublicae perquam commoda ab impio aliquo & scelerato impeteretur, tunc enim prodigalitas esset vitæ suae, non se iniuria, laceffitum defendere.

2. Sed hanc opinionem nouitatis fundatam esse docet Petr. Binsfeldius de iniurijs & damno dato, c. 1. quast. 5. conclus. 7. & inuehitur contra Sotum, quia cum Scriptura hortetur nos ad ponendam vitam etiam pro inimicis, non distinguit de persona publica & priuata.

3. Verùm Soti sententiam ego puto cum Molina de iust. tom. 4. rr. 3. disp. 14. n. 2. probabilissimam esse. Dico igitur quod quando aggressus persona esset, cuius vita multum Reipublicae vel in spiritualibus, vel in temporalibus referret, teneretur sub reatu culpae lethalis interficere aggressorem si posset, vt vitam suam conseruaret. Probatur, quoniam igitur de communi maximo bono, in cuius praedictum non potest sine culpa lethali non conseruare suam vitam medio illo illicito, neque ad id censenda est facta ei facultas à Deo, cuius quod dominium est vita ipsius, nihil impediende damno inuasoris in quod sua culpa incidit. Idem videtur esse si ex eius morte sequeretur maximum detrimentum familiae, vt vxori ac filiis, quos alere teneretur, quamuis enim cedere possit iuri suo, permitiendo, se ab aggressore interfici, ne aggressor damnum mortis temporalis & aeternae incurreret, non tamen posset cedere iuri suo, quibus vita ipsius est necessaria, & quibus ali-